

Šanda, Michal: Špacírkou přes čenich!

Michal Šanda: *Špacírkou přes čenich!* Paseka, Praha a Litomyšl, 2013, 196 s.

Autor článku: Petr Nagy - 22.9.2013

ISBN: 978-80-7432-296-9

knihy : Česká republika /

Spisovatel, literární editor a kulturní publicista **Michal Šanda** (*1965) odjakživa patřil k autorům velmi svérázným, jazykovým staromilstvím počínaje a nedávným bezplatným zpřístupněním svých děl v elektronické podobě konče. Neméně osobitá je jeho nejnovější

[RECENZE](#)

[KULTURA](#)

kniha *Špacírkou přes čenich!*, byť hovořit v tomto případě o Šandově autorství je přinejmenším ošemetné. Jak totiž napovídá podtitul *Štos neobvyklých knížek z časů minulých*, setkáváme se tentokrát s Michalem Šandou coby editorem – dotyčný svazek je jím uspořádaná antologie úryvků z celkem osmadvaceti knižních a časopiseckých titulů z jeho osobní knihovny. Jak podotýká ve své krátké předmluvě, zcela záměrně dal přednost textům nebeletristickým, jež podle jeho názoru obecně lépe odolávají zubům času a dnes poskytují bezprostřední svědectví o době svého vzniku. S touto výchozí premisou je sice možné polemizovat a přiřknout totožné kvality naopak dílům literárním, ovšem i zde platí okřídlená cimrmanovská věta – „Můžeme o tom diskutovat, můžeme o tom vést spory a můžeme s tím nesouhlasit, ale to je tak všechno, co proti tomu můžeme dělat.“

Soubor je to bezpochyby velmi různorodý, a to z hlediska stáří přítomných ukázek (zhruba od poloviny 19. století do 50. let století dvacátého), jejichž žánrového vymezení (zastoupeny jsou zde texty publicistické, odborné, vzpomínkové, úřední aj.) či povolání autora (převažují učitelé, vojáci a lékaři). Co jednotlivé příspěvky naopak spojuje a současně představuje hlavní přínos editora, stojícího v pozadí celého svazku, je především zájem o autory vskutku okrajové, dávno zapomenuté, a náměty dnes notně archaické, ba leckdy až exotické (přitom však ryze domácí). Čtenáře díky tomu čekají mimo jiné setkání s harfeníky, dráteníky, kriminálníky nebo československými legionáři, provázená často překvapivými zjištěními o životě našich předků (třeba kolik z nich procestovalo nemalý kus světa, zejména ve službách rakousko-uherské armády, nebo jak rozsáhlá byla a nad čím vším bděla c. k. úřednická mašinerie).

Příspěvky sjednocuje rovněž jejich formální stavba, od titulu (názvu citované knihy) přes editorovu poznámku o autorovi po vlastní úryvek, opatřený stručným bibliografickým údajem. Zde je na místě ocenit Šandův příhodný výběr jak samotných textových pasáží, nežřídka výstižně shrnujících (nebo alespoň nastiňujících) podstatu příslušného knižního nebo časopiseckého zdroje jako celku, tak obrazových materiálů doprovázejících některé kapitoly. Kniha *Špacírkou přes čenich!* je vypravena velmi pečlivě a její grafická úprava dobře koresponduje s obsahem, což ostatně u titulu vydaného nakladatelstvím Paseka nikterak nepřekvapuje, k naprosté dokonalosti už snad chybí jen ediční poznámka (představa naprosté absence úprav otištěných textů vyvolává jistě pochybnosti).

Co se týče samotných textů, míra čtivosti se v jednotlivých případech dosti různí (záleží pochopitelně též na osobních preferencích konkrétního čtenáře), žádná z kapitol však není natolik dlouhá ani nezajímavá, aby člověka přinutila v knize přeskakovat, nebo ji dokonce odložit. K tomu přispívá i již zmíněná různorodost tematická a také pestrá skladba zastoupených slohových útvarů – souvislé prozaické celky zpestřují deníkové či kronikářské záznamy, různé seznamy, verše nebo slovníček. Originální antologie sestavená Michalem Šandou rozhodně není knihou pro každého, nepochybuji však, že se najde celá řada čtenářských staromilců, kteří v ní budou s okouzlením listovat a rádi se nechají unášet atmosférou starých časů, kterou tak autenticky a poutavě zprostředkovávají

zastoupené texty. Jsem přesvědčen o tom, že mnoho z nás by ze svých knihoven vylovilo množství neméně zajímavých a cenných svědectví o dobách minulých, Michal Šanda nám však tu práci ušetřil a popasoval se s oním nelehkým úkolem na výbornou.

© Petr Nagy

Michal Šanda: *Špacírkou přes čenich; Štos neobvyklých knížek z časů minulých*, Paseka, Praha 2013

Utrhl si Šanda kšandu?

***?

Výbor z antikvárních nálezů přitahuje svou vintage poetikou i preferencemi svého kompilátora

Experimentální ráz Šandova díla je jednoznačně rytmován neustálým střídáním žánrů, stylů i témat.

Michal Šanda je z hlediska kritiky na první pohled nevysledovatelný autor. Připomíná postavy z

Klíimova *Velkého románu* – jeho duchovní a autorské výboje sledují tvar růžice. Od beatnické

poezie, přes fiktivní svět bluesmanů, charmsovské a v pravdě šandovské povídky, básně a jeho

specifické kecanice, přes emigrantský epos – nyní se však Šanda, chameleon české literatury,

manifestuje jako sběratel antikvárních kousků, které experti označují co „varia“. Šanda coby

návštěvník antikvariátů, člověk se vždy našpicovanými slechy, nám, čtenářům, předkládá výbor –

výbor, který sestavil na základě svých loveckých výprav.

Šandova kniha, opatřena autorovým úvodem, čtenáři nabízí výbor z dvaceti osmi děl, knížek a

několika zaniklých časopisů (*Zápisky z Apolináře*, časopis Českého museum, Bezpečnostní služba a

Z říše vědy a práce). Šanda si je vybral, neboť jde o „publikace primárně neliterární“, jak píše v

úvodu. Navzdory tomu, že od jejich vydání (texty knihy byly napsané během 90. až 50. let

předminulého a minulého století) nás dělí celé etalony kulturních bezčasí a čas naší vlastní

ingorance, má Šanda za to, že tyto střípky ze starodávna přesto zaujmou. Sebrané texty však,

pečlivě vybrané z antikvárních pokladů, odhalují více o něm, o jeho vlastních ambicích a tužbách.

Jak tomuto však rozumět přesněji cudně ponechám na čtenáři. Většina z vybraných textů původně

vznikla jako seriózní vědecká pojednání nebo alespoň upřímná líčení událostí – z pohledu našeho

však, ano, nezdají se než kuriozitami. Michal Šanda však v úvodu říká, že v těchto zapomenutých a

pro naši dobu nepodstatných textech cítí to důležité: „dotyk se životem“.

Jaké tituly si tedy Šanda do své knihy vyvolil: jde o témata obskurní nebo tragicky „senzační“ –

zneužívání nezletilých šumařů, prostituce, řemeslná žebrota, Velká válka, povodně, požár na

šachtě, lodní katastrofa, hřbitovní nápisy, úchylná mládež, šílenství a bestiální chudoba. Ale jsou

zde i další oblasti života, jež básníka zaujaly: rybolov, vorařství a drůbež. Leč i pojednání o chovu

hus vyzní pro městského člověka brutálně. Například krmení husy gaweusou: „Píst upevň jest na

tyči, která otevřená ve dnu válce těsně, neprodyšně prochází a na dolejší konci opatřena jest závažím 45-50 kg těžkým, které právě nutný tlak vyvozuje...“ O několik stránek později, v díle *O podivínech a lidech nápadných* od Antonína Heverocha, výrazné osobnosti české psychologie, čteme: „Kdysi přinesl domů i ukradenou k pečení přichystanou husu“. Ale tato husí asonance ať nás nezmýlí, Šandova kniha není apriori vtipná, on zde nepředstavuje mašibla (ač jeden ze Šandových autorů, Václav Čedík-Antar, byl též předmětem zájmu Vladimíra Boreckého v knize *Zrcadlo obzvláštního*), ale naopak – pojednává o věcech, na které jsme zapomněli: „Největší oběti přinesla 6. rota 31. československého pluku. Rota čítala 40 mužů...“ (Josef Logaj: *Oběti*, 1921).

Prostřednictvím těchto podivných a ve své době naléhavě psaných knih a publikací a zteřelých časopisů přijdeme k poznání, že kontinuita času není na věky přetrhána, že „chrabré a chvalné činy vojáků c. k. pěšího pluku č. 11“ alespoň pro tuto chvíli nezmizí z paměti. Ano, je to jako čtení v zastaveném čase. Šanda má pravdu, ty knihy jsou stále živé. Při čtenářském návratu do těchto dávných reálií a životů našich předků má čtenář pocit, že se reinkarnuje do vlastní minulosti. A je možné, že za sto let někdo objeví Šandův úžasný výběr – a prostě jej jen vydá. My však pro tuto chvíli víme, že Šanda udělal, co musel. A Jorge Luis Borges? Ten to zase vzal z jiného ranku.

Patrik Linhart